

ЗІ СЛАНИ — ДО НОВИН

Продовження. Початок у №№ 19, 20.

НОВИНИ ДО 1947 РОКУ ДОБРОВІЛЬНЕ ТОВАРИСТВО ПОЖЕЖНИКІВ

Чехи дуже дбали про збереження і захист нажитого тяжкою працею громадського добра. З цією метою у 1908 році було засновано добровільне товариство пожежників. Його засновниками і активістами по праву називали Антоніна Патеру, Александра Дрвоту і Владіміра Лібовицького (батька відомого митця і письменника). До речі, Дрвота був прямим потомком славного, відомого на той час тенориста в Празі. Офіційно товариство визнано і зареєстровано владою у 1909 році. Перше пожежне приміщення (депо) в селі побудовано в 1910 році. Пожежною командою уміло керував Войтех Гайни, який одночасно навчав майстерності музикантів духового оркестру. Духова музика в селі була у великій пошані. Згодом, у 1913 році, в Новинах побудовано театральний і танцювальний зали при матеріальній допомозі Вацлава Земана, чеха з Луцька, який був власником пивоварного заводу. Вацлав Земан був двоюрідним братом відомого письмен-

ника Івана Олбрахта, а письменник Антал Сташек приходився дядьком Земану по батьківській лінії. У 1925 році в селі споруджено нову будівлю пожежної з вишкою. З неї проглядалось на всебіч ціле село. Було придбано дві потужні водяні помпи та весь необхідний інвентар для пожежогасіння та озброєння команди. За кожним господарством закріплювались певні засоби боротьби з вогнем. За Польщі були ліквідовані чеські порядки в Товаристві пожежників. Польська влада запровадила польські команди і польську уніформу. Ще перед Другою світовою війною село приготувалося до будівництва великого будинку культури, в якому відводилось приміщення і для пожежників. Останнім головою пожежного товариства в Новинах, до виїзду чехів, був Владімір Янович Лібовицький, скарбником — Віцент Лінгардт, командиром — Олександр Сохора.

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ. КООПЕРАЦІЯ

У 1911 році в Новинах Чеських на місцевому рівні було запроваджено громадське соціальне страхування від стихії,

нешасних випадків, вогню, підтоплення та всяких інших бід. Ця благодійна акція існувала до кінця Першої світової війни. Ініціативним і порядним скарбником цієї самоврядної організації незмінно був Владімір Світек.

Підтримувати на належному рівні соціальне страхування в ті часи було нелегко. Гроші постійно знецінювались через зміну влади. Були в обігу царські карбованці Керенського («керенки»), потім Петлюри, радянські гроші, нарешті польські марки і злоти... Отже, утримувати постійну касу було неможливо і система страхування часто порушувалась. Однак допускати до занепаду такої необхідної організації громадської підтримки у післявоєнні роки село не могло.

Із тієї ж причини (зміна валют, різні грошові знаки через зміну влади) порушувалась у селі кооперація, заснована після Першої світової війни. Все це тривало до запровадження приватної торгівлі. Однак, коли стабілізувалась у країні грошова система, кооператив у селі знову ожив...

Останнім головою кооперативу перед рееміграцією чехів був Антонін Лешак.

ДАЛІ БУДЕ...